

Vacková, Pavla: *Ochrana životního prostředí v Čínské lidové republice.* Bakalářská práce, Ústav Dálného východu FF UK, Praha 2013.

Oponentní posudek

Předkládaná práce otevírá v naší sinologické literatuře nezpracované téma ochrany životního prostředí v Čínské lidové republice. Autorka k němu přistupuje zejména z pohledu kodifikovaného veřejného práva, a lze hned na začátku poznamenat, že práce by se asi přesněji měla nazývat *Právo životního prostředí v Čínské lidové republice*. Jejím jádrem je shrnutí celkem patnácti základních zákonů čínského práva životního prostředí (dále ŽP), rozčleněných do tří skupin: obecných zákonů o ochraně ŽP (zákon o ochraně ŽP, zákon o posuzování vlivů na ŽP), zákonů složkové ochrany (vodní zákon, „mořský“ zákon, zákon o znečištění ovzduší, zákon na ochranu volně žijících živočichů, lesní zákon, zákony o pastvinách, o správě půdy, o nerostném bohatství) a zákonů o ochrany před zdroji ohrožení (erozí, pevnými odpady, radioaktivním znečištěním, hlukem a znečištěním vod). Tato popisná část je v úvodu zasazena do kontextu celkového právního rámce (ústavy, trestního a občanského práva) a také politického systému, kde se zdůrazňuje deklarativnost a nízká faktická vymahatelnost kodifikovaného práva. Úvod také shrnuje problémy, kterým v oblasti ŽP Čína v dnešní době čelí, a politické promítnutí zvýšeného zájmu o ochranu ŽP do čínských politicko-právních dokumentů, především pětiletých plánů.

Tato velmi přehledná struktura práce bohužel nedává prostor hlavnímu poznatku, ke kterému autorka dospěla. Tím je zjištění, že čínské právo ŽP, alespoň na úrovni norem nejvyšší právní síly (zákonů), je v současné době plně srovnatelné s úpravou této oblasti například v České republice. Podle autorčina podání jsou podstatné rozdíly v ochraně ŽP mezi Čínskou lidovou republikou a liberálními demokraciemi dány z větší části pojetím práva a převažující právní a politickou praxí, nikoli samotným zněním právních norem.

Autorka si sice například všímá antropocentrického pojetí přírody a její ochrany v Číně, které i dokládá rozdílnými definicemi životního prostředí v čínském a českém zákoně. Jinak ovšem porovnání čínského práva ŽP s jinými zeměmi v práci provedeno není, což snižuje přesvědčivost autorčina závěru na úroveň pouhého zběžného dojmu. Čínské právo ŽP není ani zasazeno do kontextu vývoje ve světě, takže není patrné, zda jeho odlišnosti reflektují zásadně jiné směřování, nebo pouze pomalejší kodifikaci horkých novinek. Jako příklad lze uvést právě antropocentrické pojetí přírody a související slučování ochrany přírody s péčí o kulturní památky. Tento rys současného čínského systému byl běžný i u nás až do roku 1990 a jeho celosvětový vliv se odráží mj. v zařazení ochrany přírody pod UNESCO.

Nebylo by navíc v dílčích otázkách přece jen možné najít konkrétní body právní úpravy, v nichž se projevují specifika Číny jakožto autoritářské země orientované na rychlý hospodářský růst? Jaké je například právní postavení veřejnosti jako účastníka posuzování vlivů na životní prostředí, i s ohledem na úpravu územně-plánovacích a stavebních řízení? Jak je v čínských podmínkách definován a v praxi vykládán veřejný zájem, k němuž se práce pouze neurčitě vyjadřuje v oddíle 5.2? Jak se v ochraně ŽP

projevuje rozdílné právní postavení městských a venkovských oblastí (zminěné jen okrajově v kapitole o zákonu o odpadech)?

Tyto námitky a otázky se po přečtení práce vtírají ze všeho nejvíce. Autorka si je jich sama vědoma a snaží se jim předejít odkazem na omezený rozsah práce, což však nelze považovat za dostatečný argument. Práce mohla být výrazně zajímavější, pokud by místo letmých shrnutí všech relevantních zákonů nabídla hloubkovou analýzu několika málo reprezentativních míst, v nichž se čínská specifika projevují, včetně jejich mezinárodního srovnání a zasazení do historického kontextu. K tomu patří i zcela opominutá historie vztahu přírody a člověka v předmoderní Číně, která na jedné straně nebyla nijak idylická, na druhé straně obsahuje i určité precedenty v právní a také eticko-ideologické ochraně ŽP (viz zejména Mark Elvin: *The Retreat of the Elephants: An Environmental History of China*, New Haven: Yale University Press 2004).

Proti těmto koncepčním problémům je třeba vyzdvihnout mnohé klady práce. Je napsána kultivovaným jazykem, s malým počtem chyb a vesměs respektuje ustálenou českou terminologii. Téma ochrany životního prostředí zasahuje kromě právní vědy do mnoha přírodovědných a technických disciplín, s jejichž pojmoslovím se autorka celkem zdařile vyrovnává. Jako pozitivum je nakonec třeba připočítat i dodržení doporučeného rozsahu práce. Z těchto důvodů práci hodnotím jako úspěšnou a doporučuji ji k obhajobě.

V příloze uvádím i některé konkrétní připomínky a upozorňuji na nedostatky k opravě pro případ, že by autorka doplněnou verzi práce chtěla publikovat.

V Praze dne 19.6.2013

Mgr.Ing. Jiří Hudeček, Ph.D.

Příloha – poznámky ke konkrétním formulacím

- str. 15, pozn. 6: „Zhongguo renmin gongheguo“ místo „Zhonghua...“
- str. 15, překlad paragrafu 2 (def. životního prostředí) je velmi volný, měl by být „všechny přirozené a uměle přetvořené přírodní faktory, mezi které patří atmosféra, voda, oceány, půda, nerostné suroviny, lesy, stepi, volně žijící organismy, přírodní památky, kulturní památky, přírodní rezervace, věhlasné krajinné oblasti, města a venkov.“ Bylo by záhodno zmínit se podrobněji o překladu některých specificky čínských pojmů (např. *fengjing mingsheng qu* 风景名胜區)
- příroda versus kulturní památky – bylo by vhodné připomenout, že stejný přístup panoval i u nás až do roku 1990, kdy neexistovalo samostatné ministerstvo živ. prostředí a na krajské úrovni ochranu přírody vykonávala Krajská střediska památkové péče a ochrany přírody; lze odkázat i na ochranu přírody v rámci UNESCO
- str. 16 – „společné zasedání výboru Komunistické strany Číny a parlamentu“ – bylo by třeba použít přesnější termíny
- stylisticky nevhodná formulace „trpěly rovněž malou mírou efektivit svého prosazení“
- nečeský překlad „sociální bezpečnost“ (správně soc. zabezpečení)
- neúplné citace odkazů, např. str. 17 pozn. 8
- Rozházené nadpisy kapitol (str. 19, 20)
- str. 23 – nebylo by na místě *jianchayuan* překládat jako prokuratura místo „státní zastupitelství“? rovněž *zhengfawei* je spíše než „komise pro politiku a právo“ komise pro veřejnou správu a právo
- str. 24 – bylo by vhodné zdůraznit, čím se *xinfang* jako specificky čínský institut liší od petičních v jiných zemích
- str. 36 – název zákona je nepřesně opsán i přepsán 野生物保护法 *yeshengyu baohu fa* místo 野生动物保护法 *yesheng dongwu baohu fa*
- ibid. – „příslušný místní úřad“ není přesné pro *sheng, zixia shi, zizhi qu* ..., jedná se vždy o vládu provincie nebo ekvivalentní územně-správní jednotky
- ibid. – „Výjimkou mohou být...“ – nepřesná formulace, výjimku je možné udělit pouze pro odlov nebo odchyt, ne zabíjení
- str. 37 – lesní zákon – zavádějící překlady – „užitný les“ – les na konstrukční řezivo, „průmyslový les“ – hospodářský les; „roční těžba musí mít minimálně stejný objem jako roční výsadba“ – příslušnou partii nelze v originále zákona najít, věta je i logicky podezřelá
- str. 40-41 posuzování vlivů na životní prostředí (EIA) – bylo by vhodné doplnit kontext, proč existuje takový samostatný zákon; str. 41 – „stavící subjekt“ správně „stavebník“; nepochopení §19 - 为建设项目环境影响评价提供技术服务的机构 neznamená „subjekty zajišťující výstavbu“, ale o odborné znalce a zhotovitele dokumentace k posouzení vlivů na ŽP (státem certifikované, jak vyplývá z prvního odstavce)
- str. 43 – odpady generované **městskými** domácnostmi – zajímavé, škoda že není zdůrazněno; na samém konci zákona je odkaz na místní pravidla pro venkovský odpad
- str. 44 – „magistráty“ ve městech – nejasný čínský ekvivalent (*chengshi renmin zhengfu?*), pro magistrát v českých podmínkách je definující organizace města do samosprávných městských částí; nebezpečnými odpady se zabývají §§50-58, nikoli §§42-58

- str. 45 – *he jishu liyong de* místo „hejili“; nejedná se o „zařízení využívající jaderné technologie“, nýbrž o „radioaktivní znečištění z používání jaderných technologií“, konkrétně „jednotky používající radioaktivní izotopy a zařízení emitující [ionizující] záření“; z toho vyplývá zařazení rentgenů, které samy o sobě nepoužívají „jaderné technologie“
- str. 46 – „*zaosheng mingan jianzhuwu jizhong qucheng*“ má být „quyu“ a nejedná se o „čtvrť“, nýbrž oblasti
- ochrana před hlukem – zajímavá oblast ve vztahu ke stavební činnosti, bylo by třeba srovnat i konkrétní normy se stanovenými hladinami hluku
- str. 50-51 nevhodná formulace „**ambivalence** rozvinutého východu a chudšího západu země“